

พระพุทธศาสนากับโหราศาสตร์ :
การพึ่งพาและแนวการปฏิบัติของคนไทยในยุค ๔.๐
Buddhism and Astrology In Adherence
and Territory of Thai People in the Age of 4.0

ประพนธ์ ศุภสร*

Prapan Supasorn

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

กฤติกาวลัย หิรัณฺสี**

Kritikavalai Hirunsi

สถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, ประเทศไทย

Ditector Of Thai-International Institute of Astrology, Thailand

Email: supasorn2508@gmail.com, timytomy5@hotmail.com

Received : July 22, 2020

Revised : October 30, 2020

Accepted : November 11, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาสภาพการพึ่งพา และการปฏิบัติตามหลักธรรมของคนไทย ในยุค ๔.๐ (๒) เพื่อศึกษาสภาพการพึ่งพาและปฏิบัติตามหลักโหราศาสตร์ของคนไทยในยุค ๔.๐ (๓) เพื่อศึกษาแนวทางการพึ่งพาและการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาและโหราศาสตร์ของคนไทย ในยุค ๔.๐ วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอ้างอิงจาก คัมภีร์พระไตรปิฎก และข้อมูล หลักการทางโหราศาสตร์ เป็นการศึกษาแบบบูรณาการ หรือแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการศึกษาพบว่า ในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ คนไทยในยุค ๔.๐ ยังมีการปฏิบัติธรรม มีความเชื่อในเรื่องบุญ (กุศล) และบาป (อกุศล) เพราะเป็นพื้นฐาน ทางด้านวัฒนธรรม และชนบประเพณี ในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ พบว่าคนไทยในยุค ๔.๐ ยังมีความเชื่อที่จะ ปฏิบัติในเรื่องของโหราศาสตร์เช่นกันเมื่อเกิดปัญหา ด้วยการตรวจสอบดวงชะตากับหมอดู หรือประกอบ พิธีอื่น ๆ โดยมีความเชื่อว่า จะผ่านพ้นความทุกข์ยากและโชคร้ายไปได้ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ พบว่า เมื่อคนไทยในยุค ๔.๐ มีความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา และเข้าใจในกลไกของโหราศาสตร์อย่างถูกต้อง

* รศ.ดร.ประพนธ์ ศุภสร Associate Professor Dr. Prapan Supasorn

** ดร.กฤติกาวลัย หิรัณฺสี Dr.Kritikavalai Hirunsi ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล Ditector Of Thai-International Institute of Astrology

ใช้ชีวิตในวิถีทางของ ทาน ศีล ภาวนาแล้ว ย่อมช่วยประกอบสภาพจิตใจได้ในการพึ่งพานักโหราศาสตร์ และพระภิกษุ สามารถนำความรู้มาผสานกันและให้คำแนะนำกับบุคคล เพื่อลดความตึงเครียด ความวิตกกังวล มีความมั่นใจ และความกล้าที่จะก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ได้ นั่นคือการพึ่งพากันระหว่าง พระพุทธรูป และโหราศาสตร์ที่มีมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: พระพุทธรูป; การพึ่งพา; โหราศาสตร์; คนไทยในยุค ๔.๐

Abstract

This article aims to analytically study in adherence between Buddhism and Astrology. The objectives of these study are (1) Studying the form of adherence and the way that Thai people in the age of 4.0 follow the principle of Dhamma (2) Studying the form of adherence and the way that Thai people in the age of 4.0 follow the principle of Astrology and (3) Studying the way of adherence which Thai people in the age of 4.0 follow both principle of Dhamma and Astrology.

This research is conducted with the “Documentary Research” reference by Buddhist scripture “Tipitaka” and the Astrology’s principles. The form of study are “Intergration” or “Interdisciplinary” and Indepth-interview structure with the key informant. From the study, in the objective 1. can be found that, mostly of Thai people in the age of 4.0 had believed in making a merit, believed in Kusala and Akusala by the basic of Thai culture and tradition. In the objective 2. found that lay people had chosen the way of Astrology when they got the problems, by checking their horoscope with the fortune-teller or making another ritual which belief that they can pass through all difficult things and bad luck. For the objective 3. can be found that, when lay people has strong in Buddhism principle and correct understanding of the mechanism of Astrology, living on the way of Buddhist style, that consist of giving or generosity, observing the percepts or moral behaviour and mental development it will supporting mental health. In adherence, both Astrologer and monks can combine the knowledge and give some advice to the people which make them feels less anxious and worried, get more confident and encouragement to pass through the obstacles which be an adherence between Buddhism and Astrology from the past until now.

Keywords: Buddhism; Adherence; Astrology; Thai People Age of 4.0

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ชาวไทยพุทธยึดถือปฏิบัติมาช้านาน เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมอันนำไปสู่ ความเชื่อ ความศรัทธา สืบทอดมาเป็นชนบประเพณี และเป็นลักษณะนิสัยของคนไทยอย่างแนบสนิทในความเชื่อเรื่องบุญ-บาป การมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ การทะนุบำรุงพระศาสนาตามควรแก่เวลาและโอกาส ในขณะเดียวกันความเชื่อทางโหราศาสตร์ก็เข้ามามีบทบาท และผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้งในระบบคำสอนตามคัมภีร์พุทธศาสนาและการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม โดยเฉพาะในด้านพิธีกรรมตั้งแต่เกิด จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

ปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในยุคไทยแลนด์ ๔.๐ ซึ่งเป็นสมัยที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทุกคนอยู่ภายใต้เทคโนโลยีอย่างปฏิเสธไม่ได้ แต่สภาพของจิตใจกลับอ่อนแอลง มีความวิตกกังวลมากขึ้นในการที่ต้องต่อสู้และก้าวให้ทันกับสภาพสังคมสมัยใหม่ที่ต่างคนต่างอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนมาก ไม่ใช่อยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่อย่างในสมัยก่อน ธรรมชาติของมนุษย์ ในบางครั้งจะขาดความมั่นคงทางจิตใจ เพราะมีความหวั่นเกรง ความกลัว ในสถานการณ์ข้างหน้าในอนาคตที่ไม่สามารถมองเห็นได้ นอกจากการคาดเดาดังนั้น มนุษย์จึงหาทางลดทอนความหวาดหวั่นนั้นให้น้อยลง เติมความเข้มแข็งและมั่นคงทางจิตใจให้มากขึ้นเพื่อจะได้มีความกล้าที่จะก้าวเดินไปสู่หนทางนั้น วิธีการแก้ไข คือ ทำให้จิตใจสบายขึ้นในเบื้องต้นด้วยการไปทำบุญ เพราะคนไทยมีความเชื่ออย่างยิ่ง ในบุญ กุศลว่าจะส่งผลดีให้กับผู้กระทำ การไปหาโหรไปหาหมอดู ให้ทำนายถึงเหตุการณ์ที่คาดหวังไว้ จะเป็นจริงหรือไม่ ดังนั้นการพยากรณ์จากนักพยากรณ์จึงเป็นบริบทหนึ่งของสังคมไทยไปโดยปริยาย จะเห็นได้ว่าสังคมไทยไม่ห่างจากวิถีทางของพระศาสนา ยังคงมีการศึกษาในคำสอนตามแหล่งศึกษา และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การปฏิบัติธรรม การทำบุญ ใส่บาตรรวมไปถึงการทำบุญสะเดาะเคราะห์สืบทอดมา แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความนิยมในการมารับการตรวจดวงชะตาจากนักโหราศาสตร์ การปรับแต่งที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับดวงชะตากำเนิด ทั้งหมดนี้เป็นเพียงเพื่อให้เกิดความสบายใจ มั่นใจว่า จะสามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นไว้ได้ ถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วนสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ กรรม อันหมายถึงการกระทำของตนเองที่สั่งสมมาและรอเวลาที่จะส่งผลให้กับบุคคลผู้เป็นเจ้าของการกระทำนั้นทั้งทางที่ดีมีความสุข และทางที่เสียหายในแต่ละช่วงของชีวิต

ในหลักของพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ทรงสอนให้เชื่อในเรื่องกรรม อันเป็นการกระทำของตนซึ่งจะส่งผลให้เสมอไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทำกรรมเช่นใดไว้อย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้นตามเวลาอันเหมาะสมทั้งผลแห่งกรรมดี และกรรมไม่ดี กฎแห่งกรรมในฐานะกฎธรรมชาติ หรือในภาษาบาลีเรียกว่า “นิยาม” พุทธศาสนาได้จำแนกนิยามนี้ไว้ ๕ ประการ นักโหราศาสตร์ ใช้เวลาเกิดของบุคคลเชื่อมโยงเข้ากับกฎธรรมชาติ ข้อแรกคือ อุตุนิยาม (Physical law) ซึ่งเป็นกฎที่เกี่ยวกับความเป็นไปของธรรมชาติที่มีท้องฟ้า และดวงดาวปรากฏอยู่แล้ว มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้า อากาศ ฤดูกาล ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้อง

กับการเกิดของมนุษย์ทุกคน ที่ถือกำเนิดมาตามพันธุกรรม หรือที่เรียกว่า พืชินิยาม (Biological law) มินิสัย มีการกระทำ ตามสิ่งเร้าที่มากกระทบ มีจิตเป็นประธาน^๑ สิ่งการเรียกว่า จิตินิยาม (Psychic law) พลังงานของจิต ทำให้เกิดการกระทำ อันประกอบด้วยเจตนา เรียกว่า กรรม ที่ส่งผลออกมาให้เห็นเป็น พฤติกรรมของบุคคลแต่ละบุคคล เป็นกฎที่ว่าด้วยการกระทำที่เรียกว่า กรรมนิยาม (The law of kamma) เป็นกระบวนการแห่งเจตจำนง ส่งผลให้กับบุคคลนั้นทั้งที่ดี และไม่ดีตามเวลา ตามหน้าที่ และตาม ความแรงแห่งการกระทำนั้น หมุนเวียนอยู่อย่างนี้ เป็นธรรมดา คนย่อมมีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดาอันเป็นกฎของธรรมนิยาม (Order of norm) ดังนั้น กฎธรรมดาแห่งสรรพสิ่ง เป็นกฎเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ ที่เป็นเหตุเป็นผลกันของสิ่งทั้งหลาย มีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมดาของมนุษย์และ ธรรมชาติรอบตัวมนุษย์^๒ โหราจารย์ได้อาศัยความสัมพันธ์นี้ในเชิงพยากรณ์ ถึงรูปร่าง หน้าตา อุปนิสัย ใจคอ ตลอดไปถึง บุญวาสนา โชคเคราะห์ของบุคคลที่สัมพันธ์กับการโคจรของดวงดาวในแต่ละห้วงเวลา ของชีวิต จึงนับได้ว่าเวลาเป็นตัวตั้งต้นทั้งสิ้น ในการคิดเชิงพุทธศาสนาโดยอาศัยหลัก อิทัปปัจจยตา คือ ความเป็นเหตุ เป็นผลเชื่อมโยงกันนั้นดวงดาวในทศขณะนี้เป็นปัจจัยสัมพันธ์กับชีวิตเท่านั้น แต่ดวงดาว ไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงที่จะกำหนดชีวิตคนให้เป็นคนดีหรือชั่วได้ แต่การจะเป็นคนดีหรือช่วนั้น อยู่ที่ การกระทำ นี่เป็นโลกทัศน์โหราศาสตร์เชิงพุทธ (Buddhist Astrology)^๓ ในทางพระพุทธศาสนา คือ กรรม ที่ดำเนินไป การให้ผลของกรรม จะบังเกิดขึ้นตามจังหวะของเวลา ตามความแรง และตามหน้าที่ เรื่องราวทั้งทุกข์และสุข หมุนเวียนสลับกันไปตามเหตุที่มีมาแต่ต้น

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาถึงการพึ่งพากันระหว่างพระพุทธศาสนา และโหราศาสตร์ในรูปแบบของ การบูรณาการแบบพุทธวิทยา (Buddhology) เป็นการศึกษาเชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ ด้วยการนำเอาวิธีการและเนื้อหาจากศาสตร์ ต่าง ๆ มากกว่า ๑ สาขา มาประยุกต์เข้าด้วยกันกับพระพุทธศาสนาเพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวข้อ หรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง^๔ ในที่นี้ผู้วิจัยใช้พระพุทธศาสนาเป็นฐาน และวิชา โหราศาสตร์มาเสริม

^๑ ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑/๒๓.

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวแอนด-โฮม จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓๖.

^๓ พระมหาญาณยุทธี ธีธมฺโม (พลมน), “ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องดาราศาสตร์เพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา”, คุชฌินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต พระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๖๗.

^๔ Heidi Hayes Jacobs, *Interdisciplinary Curriculum: Design Implementation*, (New York: Association for Supervision and Curriculum Development, 1989), pp. 12-13.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการพึ่งพาและการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาของคนไทยในยุค ๔.๐
๒. เพื่อศึกษาสภาพการพึ่งพาและการปฏิบัติตามหลักโหราศาสตร์ของคนไทยในยุค ๔.๐
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพึ่งพาและการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาและโหราศาสตร์ของคนไทยในยุค ๔.๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พระพุทธศาสนากับโหราศาสตร์: การพึ่งพาและแนวการปฏิบัติของคนไทยยุค ๔.๐ เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ทางด้านพระพุทธศาสนาเถรวาท เอกสาร คัมภีร์ งานวิจัย และบทความทางด้านโหราศาสตร์

๑. รูปแบบการวิจัย

ก. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา ปกรณวิเสส รวมถึงตำรา และคัมภีร์อื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

ค. การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth interview Structure) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ด้วยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยกำหนดจากบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญ ทั้งทางด้านพระภิกษุที่ทรงคุณวุฒิในด้านพระพุทธศาสนาเถรวาท และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านโหราศาสตร์ จำนวน ๑๒ รูป/คน เพื่อให้ได้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกับงานวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม (๑) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาจำนวน ๕ รูป/คน (๒) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านโหราศาสตร์จำนวน ๔ คน (๓) ประชาชนผู้มีความสนใจพิเศษจำนวน ๓ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท เพื่อควบคุมคุณภาพและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

๒. กระบวนการศึกษาใช้วิธีนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ (Content Analysis) ใช้เทคนิค ๔'C โดยศึกษากระบวนการไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย คือ

- ๑) Concept แนวคิด ประเด็นของความเชื่อและการปฏิบัติ
- ๒) Category การจำแนกกลุ่ม ประเภททางความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติ
- ๓) Content สารสำคัญที่ก่อให้เกิดการพึ่งพา
- ๔) Communication การตีความ แปลความเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของการพึ่งพาระหว่างพระพุทธศาสนา และโหราศาสตร์

โดยกำหนดให้มีกระบวนการวิจัย (Methodology) ด้วยการออกแบบโครงสร้างของคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้แนะ (Guide interview) กล่าวคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่น และเปิดกว้าง หรือมีการนำคำสำคัญ (Keywords) มาใช้ในการชี้แนะ มีการร่างข้อคำถามที่สามารถปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับผู้สัมภาษณ์แต่ละบุคคล

ผลจากการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ นั้น ชาวพุทธไทยยังมีแนวโน้มของการเข้าวัด ทำบุญ และปฏิบัติธรรมอยู่เป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นเบื้องต้น ชาวพุทธส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในเรื่องของการทำบุญถวายสังฆทานกับพระภิกษุสงฆ์ ให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรม เพราะมีพื้นฐานความเชื่อมาจากการอบรมสั่งสอนจากบรรพบุรุษในเรื่องการประกอบกรรมดีประกอบบุญกุศลจะส่งผลดีให้ชีวิต ถ้ากระทำแต่บาปอกุศลก็จะหาความสุขความเจริญได้ยาก ส่วนใหญ่ของบุคคลที่ทำบุญมักจะหวังผลตอบแทนให้บังเกิดเรื่องที่ดีกับชีวิต มีเป็นเพียงส่วนน้อยที่กระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีหวังผลตอบแทนใด ๆ จากการทำบุญนั้น มีความเป็นสุข มีความปีติกับกุศลที่ได้บำเพ็ญ บุคคลส่วนนี้จัดได้ว่ามีความเข้าใจในความหมายของการประกอบบุญกุศลอย่างดี เพราะตามหลักของพระพุทธศาสนาเถรวาทให้คำจำกัดความของคำว่า “บุญ” คือ เครื่องชำระสัณดาน คือ ชำระพื้นจิตใจให้สะอาดสิ่งที่ทำให้เกิดผล คือ ภาวนาที่นำขึ้นชม บางแห่งยังแสดงความหมายอื่นไว้อีกว่าสิ่งที่นำมาซึ่งความน่ายุชา และว่าสิ่งที่ยังอหิยาศัย (ความประสงค์) ของผู้กระทำให้บริบูรณ์^๕ เพราะว่าเมื่อเกิดบุญแล้วก็มีวิบากที่ดีงาม นำขึ้นชมใกล้กับพุทธพจน์ที่ว่า **สุขสเสต อธิจณฺเญ ยทิทํ ปุณฺณานิ**^๖ ซึ่งแปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายอย่ากลัวบุญเลย คำว่า “บุญ” นี้เป็นชื่อของความสุขที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่ารัก น่าพอใจ” ดังนั้น เมื่อบุญเกิดขึ้นในใจแล้ว จิตใจก็สบาย มีความเอิบอิ่ม แ่มชื่นผ่องใส บุญจึงเป็นชื่อของความสุข ดังนั้น ผู้ที่เข้าใจในการทำบุญจะมีความสุขสบายใจเป็นสุขกับบุญกุศลนั้นอย่างแท้จริง จากการศึกษาพบว่าในสภาพสังคมปัจจุบันชาวพุทธส่วนใหญ่ยังคงนิยมการทำบุญ ตักบาตรในตอนเช้า ทำบุญถวายสังฆทาน ฟังธรรม และปฏิบัติธรรม ตามโอกาสและเวลาที่อำนวยให้ ประกอบกับหน่วยงาน และสถาบันการศึกษา มีการสนับสนุนในด้านการปฏิบัติธรรมมากขึ้น จึงได้มีโครงการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรมแทบทุกวัดและทุกท้องที่ซึ่งจัดเป็นการเสริมความรู้และเป็นกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา เป็นการเชื่อมโยงให้ศาสนิกชนมีโอกาสดำเนิน

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม, ๒๕๕๕), หน้า ๒๕๑.

^๖ ขุ.อิติ.เอกก. (บาลี) ๒๕/๒๐๐/๒๔๐.

^๗ ขุ.อิติ.เอกก. (ไทย) ๒๕/๒๒/๓๖๖.

ถึงพระธรรมโดยมีพระภิกษุเป็นผู้ให้ความรู้ ให้คำแนะนำอย่างถูกต้องไม่หลงทางผิดไปในทางมิจฉาปฏิภูมิ มีสติ มีปัญญาเกิดในการแก้ไขปัญหามากมาย ให้ผ่านพ้นไปได้ นับเป็นการพึ่งพากันในด้านความรู้ ความเข้าใจ ในการประกอบบุญกุศลและการปฏิบัติธรรม นอกเหนือจากนั้นชาวพุทธส่วนใหญ่ควรมีหลักธรรม ประจำใจเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นการเตือนสติในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่นการ ยึดหลักของ **สังคหวัตถุ ๔ ประการ** หมายถึงหลักธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล ประสาน หมู่ชนไว้ในสามัคคี ซึ่งประกอบด้วย

๑. ทาน การให้ คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือ ตลอดจนให้ความรู้และแนะนำ สักสอน

๒. ปิยวาจา มีวาจาอันเป็นที่รัก กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและ ความรักใคร่นับถือ ตลอดจนคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผล

๓. อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

๔. สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือทำตนเสมอต้น เสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งในชน ทั้งหลาย ตลอดจนการวางตนเหมาะสมกับฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม^๘

หรือ**หลักธรรมคัมภีร์โลก ๒ ประการ** หมายถึงธรรมที่ช่วยให้โลกมีระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อน

๑. ทิธี ความละเอียดรอบคอบ ละอายต่อการทำความชั่ว

๒. โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อความชั่ว^๙

หลักธรรมอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทยังมีอีกหลายประการที่เป็นเครื่องช่วยเตือนสติ เครื่องยึดเหนี่ยวซึ่งชาวพุทธมีโอกาสดำเนินชีวิตได้ศึกษาหลักธรรมเหล่านี้ได้จากพระภิกษุในขณะสนทนาธรรม หรือในช่วงของการปฏิบัติธรรม หากบุคคลมีความยึดมั่นในหลักของการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ได้ ยกตัวอย่างมาแล้วนี้ย่อมส่งผลให้มีความสุข ความเจริญในการดำเนินชีวิต แต่ถ้ายังประสบกับปัญหา และความขัดข้องอยู่ มีความไม่สบายใจ มีความเสียหายอยู่นั้นเพราะการให้ผลของกรรมดียังมาไม่ถึง ด้วยเหตุของสมบัติ ๔ และวิบัติ ๔ ดังที่พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายสมบัติ ๔ และวิบัติ ๔ เพื่อให้เกิดความกระจ่างว่า

สมบัติ หมายถึง ความเพียบพร้อมสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมส่งอำนวยโอกาส ให้กรรมดีปรากฏผล และไม่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล สมบัติมี ๔ อย่าง คือ

๑. คติสมบัติ สมบัติแห่งคติ หรือ คติให้เกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศที่เจริญ เหมาะหรือเกื้อกูล ตลอดจนระยะสั้น คือ ดำเนินชีวิตหรือไปในถิ่นที่อำนวย

^๘ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^๙ อง.ทก. (ไทย) ๒๐/๒๕๕/๖๕.

๒. อุปริสมบัติ สมบัติแห่งร่างกาย ถึงพร้อมด้วยร่างกาย หรือ รูปร่างให้ เช่น มีรูปร่างสวย ร่างกายสง่างาม หน้าตาทำทางดี น่ารัก น่านิยมเลื่อมใส สุขภาพดีแข็งแรง

๓. กาลสมบัติ สมบัติแห่งกาล ถึงพร้อมด้วยกาล หรือ กาลให้เกิดอยู่ในสมัยที่บ้านเมืองมีความสงบสุข ผู้ปกครองดี ผู้คนมีศีลธรรม ยกย่องคนดีไม่ส่งเสริมคนชั่ว ตลอดจนในระยะสั้น คือ ทำอะไรถูกกาลเวลา ถูกจังหวะ

๔. ปโยคสมบัติ สมบัติแห่งการประกอบ ถึงพร้อมด้วยประกอบกิจ หรือกิจการให้ เช่น ทำเรื่องตรงกับที่เขาคต้องการ ทำกิจตรงกับความสามารถและความสามารถของตน ทำการถึงขนาดถูกหลักครบถ้วนตามเกณฑ์ หรือ ตามอัตราไม่ว่าทำครั้ง ๆ กลาง ๆ หรือ เหยาะเหยยะ หรือ ไม่ถูกเรื่องกัน รู้จักจัดทำ รู้จักดำเนินการ

วิบัติ หมายถึง ความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งไม่อำนวยแก่ การที่กรรมดีจะปรากฏผล แต่กลับเปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล มี ๔ อย่าง คือ

๑. คติวิบัติ วิบัติแห่งคติ หรือ คติเสีย คือ เกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่นประเทศสภาพ แวดล้อมที่ไม่เจริญ ไม่เหมาะสม ไม่เกื้อกูล ทางดำเนินชีวิต ถิ่นที่ไม่อำนวย

๒. อุปริวิบัติ วิบัติแห่งร่างกาย หรือ รูปร่างเสีย เช่น ร่างกายพิกลพิการอ่อนแอ ไม่สวยงาม กิริยาท่าทางน่าเกลียด ไม่ชวนชม ตลอดจนสุขภาพไม่ดีเจ็บป่วย มีโรคมาก

๓. กาลวิบัติ วิบัติแห่งกาล หรือกาลเสีย คือ เกิดอยู่ในยุคสมัยที่บ้านเมืองมีภัยพิบัติ ไม่สงบเรียบร้อย ผู้ปกครองไม่ดี สังคมเสื่อมจากศีลธรรมด้วยการเบียดเบียน ยกย่องคนชั่ว บีบบังคับคนดี ตลอดจนทำอะไร ไม่ถูกกาลเวลา ไม่ถูกจังหวะ

๔. ปโยควิบัติ วิบัติแห่งการประกอบ หรือ กิจการเสีย เช่น ผิดใฝ่ในกิจการ หรือ เรื่องราวที่ผิดทำการไม่ตรงกับความถนัด ความสามารถใช้ความเพียรในเรื่องไม่ถูกต้อง ทำการครั้ง ๆ กลาง ๆ เป็นต้น^{๑๐}

เห็นได้ว่า การที่ผลของกรรมดีและกรรมชั่วในชาตินี้ จะปรากฏได้ ต้องอาศัยปัจจัยอันมีองค์ประกอบ ๔ อย่าง คือ กาล คติ อุปริ และ ปโยค ในฝ่ายพร้อมให้การสนับสนุนกรรมดีเรียกว่า สมบัติ ๔ และในส่วนที่เป็นฝ่ายขัดขวางกรรมดี เรียกว่า วิบัติ ๔ ซึ่งการทำกรรมดีเพื่อหวังผลในระดับนี้จึงต้องใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองเพื่อที่จะทำให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และสภาพแวดล้อม (คติสมบัติ) ถูกต้องตามกาลเทศะ หรือเวลา (กาลสมบัติ) และมีการจัดการที่ดี มีความเพียรพยายามอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง (ปโยคสมบัติ) หรือที่เรียกว่า ทำดีถูกที่ ทำดีถูกเวลา และทำดีให้พอดี (อุปริสมบัติ) วิบัติจึงไม่สามารถขัดขวางองค์ประกอบดังกล่าวได้ ถึงแม้ว่าผลของกรรมบางอย่างได้ถูกขัดขวางไม่ให้ปรากฏผล

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป. อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๒๗๓.

แต่ผลกรรมนั้นยังคงอยู่ และรอยคอยเวลาให้ผล ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “สัตว์ผู้จะต้องตายไปในโลกนี้ ทำกรรมอันใด คือ บุญ และบาปทั้งสองประการ บุญและบาปนั้นแลเป็นสมบัติของเขา ทั้งเขาจะนำเอาบุญ และบาปนั้นไปได้ อนึ่งบุญและบาปย่อมติดตามเขาไป ดุจเงาติดตามตัวไปฉะนั้น”^{๑๑} นอกจากจะศึกษา ให้เข้าใจถึงการให้ผลของกรรมแล้วเรายังสามารถนำมาใช้แก้ไขข้อบกพร่อง (วิบัติ) ในตนเองได้ เมื่อนำไป แก้ไข ปรับปรุงแล้วจะทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย ดังนั้น ชาวพุทธจึงควรมีความเข้าใจในเรื่องของกรรม และการให้ผลอย่างดี จะช่วยขจัดข้อสงสัยในการ ประกอบผลดี ทำความดีแล้วไม่ได้รับผลตอบแทนที่ดีชีวิตยังต้องพบกับอุปสรรค ไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลบางกลุ่มที่ประกอบกรรมไม่ดีแต่กลับได้รับผลหรือสิ่งตอบแทนในชีวิตที่ดีกว่าตน ทำให้เกิดความท้อถอยในการดำเนินชีวิต หันไปหาที่พึ่งอื่น ๆ หรือมุ่งไปหาวิธีแก้กรรม เพื่อให้เกิดผลดี กับตน อันนี้ถือว่ายังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องของกรรมอยู่ เพราะตามหลักของพระพุทธศาสนา การแก้กรรมคือการปฏิบัติกรรมใหม่ที่ดีกว่ากรรมเดิม เปลี่ยนความประพฤติ เปลี่ยนสิ่งที่ เคยทำมาบกพร่อง ในอดีตให้เป็นสิ่งที่ดีในปัจจุบัน ในทางพระพุทธศาสนานั้นหนทางของการปฏิบัติเพื่อการสิ้นกรรม คือ พระนิพพาน เมื่อผู้ใดสามารถเข้าถึงได้ ย่อมอยู่เหนือบุญและบาปทั้งปวง การกระทำทั้งปวงเป็นกิริยา จิตอยู่ในข้อของกรรมไม่ดำ ไม่ขาว มีวิบากไม่ดำไม่ขาว (เจตนากรรมในมรรคทั้ง ๔ ซึ่งทำให้สิ้นกรรม) เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ไม่หวังผลตอบแทนเป็นความดี หรือ ความชั่ว^{๑๒}

ปัจจุบันสังคมไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระแสวัตถุนิยม และบริโภคนิยมตามอย่างชาติตะวันตก เมื่อหลักธรรมเรื่องกรรมถูกบิดเบือนไปจากหลักคำสอนเดิมในพระพุทธศาสนา “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เป็นการวัดผลของความดีกันที่วัตถุ คนในสังคมจึงต้องการเป็นเจ้าของวัตถุ และความร่ำรวยโดยไม่สนใจ ที่จะทำงานให้เหนื่อยยาก ด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมายและผิดศีลธรรม เช่น ค้ายาเสพติด อาชญากรรม โจรกรรม เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ปกติสุขของสังคมส่วนรวม ดังที่นักปราชญ์และนักวิชาการ ในพระพุทธศาสนาได้อธิบายไว้ ดังต่อไปนี้

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า “...ความเชื่อเรื่องกรรมที่ไม่ถูก คือ เรามองกรรมไปที่สิ่งของ ที่เงินทองของนอกกาย จะไปเทือนนั้น ซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้องแต่ไม่ได้มองที่ผลของมัน คือความดี ความชั่ว อันมีอยู่แล้วในกรรมนั้น ซึ่งจิตใจเราสัมผัสได้ทุกครั้งที่เราทำกรรม”^{๑๓}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า

... หลักกรรมเป็นปัญหาแก่เรามากนั้น ไม่ใช่ว่าเป็นหลักกรรมใหญ่หรือสำคัญอย่างเดียว แต่เป็น เพราะเราได้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและสับสนเกิดขึ้นพอกพูนต่อ ๆ กันมา เพราะฉะนั้น

^{๑๑} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๑๕/๑๓๒.

^{๑๒} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๘๑/๗๙.

^{๑๓} พุทธทาสภิกขุ, กรรมและการอยู่เหนือกรรม, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐.

ต้องทำความเข้าใจเรื่องกรรมนอกจากจะทำความเข้าใจในตัวเองแล้วยังมีปัญหเพิ่มขึ้น คือ จะต้องแก้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนสับสนในเรื่องกรรมนั้นด้วย... ความเข้าใจของคนทั่วไปเกี่ยวกับกรรมว่า ประการแรกคนโดยมากมองกรรมไปในแง่ตัวผล ประการต่อไปเราพูดถึงกรรมโดยมุ่งเอา แง่ชั่วแง่มดี... นอกจากนั้นมุ่งไปในแง่อดีต โดยเฉพาะมุ่งเอาชาติหน้าเป็นสำคัญพูดง่าย ๆ ว่า คนทั่วไปมองความหมายของกรรม ในแง่ผลร้ายของการกระทำชั่วในอดีตชาติ...^{๑๔} และค่านิยมของสังคมที่ยกย่องวัตถุมงคลกระทบกระเทือนต่อหลักกรรม เวลาเราพูดว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วคนส่วนมากนึกถึงค่านิยมที่เป็นวัตถุ^{๑๕}

อาจารย์วศิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ว่า “คนส่วนมากมักถือเอาความสุข ความสมปรารถนาในชีวิตปัจจุบันเป็นมาตรฐาน วัดความดี คือ ความดีต้องมีผลออกมาเป็นความสุขความสมปรารถนา เป็นลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ความชั่วต้องมีผลตรงกันข้าม แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่แน่นอนเสมอไป”^{๑๖}

ตามที่ พุทธทาสภิกขุ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ประยุตโต) และวศิน อินทสระ ได้อธิบายไว้นั้น เห็นได้ว่าปัจจุบันคนไทยมีความเชื่อเรื่องกรรม ที่คลาดเคลื่อนไปจากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือนำคำว่า “กรรม” มาใช้ในความหมายของกรรม หมายถึง ผลของการกระทำไม่ดีของบุคคล ที่ทำไว้ในชาติก่อน ส่งผลในชาติปัจจุบัน และผลของกรรมดี ไม่ใช่ความดีที่จิตใจสัมผัสได้ แต่มุ่งถึงผลของการกระทำภายนอก อันเป็นผลที่ตนเองและผู้อื่นมองเห็นได้ง่าย เป็นวัตถุนิยมของ เช่น ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ส่วนผลของกรรมชั่ว คือ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ ถูกนินทา ทุกข์ ดังนั้นการที่ชาวพุทธส่วนใหญ่ยังมุ่งมาปฏิบัติธรรม จึงเป็นหน้าที่ที่พระภิกษุควรจะได้มีการแนะนำ ชี้แนะที่ถูกต้องในเรื่องของหลักธรรม โดยเฉพาะเรื่องของกรรม และการให้ผลของกรรมอย่างถูกต้องอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับพุทธศาสนิกชน

ในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ จากการศึกษาสภาพการพึ่งพาและปฏิบัติตามหลักโบราณคดีของคนไทยในปัจจุบันพบว่า วิชาโบราณคดีได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตและสังคมของคนไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานในหลาย ๆ ด้าน นับตั้งแต่เกิดที่บุคคลส่วนใหญ่ใช้หลักของวิชาโบราณคดีในการเลือกหาซื้อที่เหมาะสมเป็นมงคลนามให้กับบุตรธิดา เมื่อเติบโตขึ้น ผู้ใหญ่มักจะให้โหราศาสตร์ในการสมรส ในการสร้างบ้านสร้างอาคารสถานที่ทำงานให้เกิดความวัฒนาถาวรเจริญรุ่งเรือง จนกระทั่งล่วงเข้าสู่วัยปลายของชีวิต โหราศาสตร์ยังมีบทบาทในการประกอบพิธีทำบุญสืบชะตา เจริญอายุวัฒนะร่วมกับพระภิกษุเพื่อความเป็น

^{๑๔} พระธรรมปิฎก, (ป. อ. ประยุตโต), **เชื่อกกรรม รู้กรรม แก้กรรม**, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวຍ, ๒๕๔๕), หน้า ๕ – ๖.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔.

^{๑๖} วศิน อินทสระ, **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทยจำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕-๔๖.

สิริมงคล เช่น การทำบุญอายุวัฒนะครบ ๗ รอบ การทำบุญสืบชะตา รับ-ส่งดาวพระเคราะห์ที่เข้ามาเสวยอายุ เป็นต้น

เมื่อบุคคลประสบกับปัญหา ชีวิตที่ดำเนินอยู่มีแต่ความทุกข์ยาก ลำบากมากกว่าคนอื่น ๆ ทั้งที่พยายามตั้งอยู่ในความถูกต้องดีงามแล้ว จึงทำให้เกิดความท้อถอยต้องการหาคำตอบ หาทางออกของปัญหาที่บีบคั้นอยู่ ขจัดข้อขัดแย้ง อุปสรรค ในชีวิตที่ทำให้เกิดภาวะไม่มั่นคงทางจิตใจ ก็จำเป็นต้องหาที่พึ่งทางใจ ให้คลายทุกข์ หมอคู่ จึงเปรียบเหมือนทางเลือกที่ผู้คนมักมาหาคำตอบ ดังนั้นตัวบุคคลผู้ให้คำพยากรณ์หรือที่เรียกว่า “หมอคู่” กับผู้มารับการพยากรณ์ หมอคู่จะต้องมีทัศนคติที่ดีในการประมวลผลออกมาเป็นคำพยากรณ์ มีจริยธรรม ที่จะนำหลักวิชาไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวบุคคล สภาพสังคม และสถานที่ เป็นการสื่อสารสองทาง คือทั้งผู้ที่อ่านดวงชะตา และผู้ที่เป็นเจ้าของดวงชะตา จะต้องปรับทัศนคติให้ตรงกัน ประโยชน์จึงจะเกิด ในการอ่านดวงชะตาบุคคลออกมาเป็นคำพยากรณ์ ผู้รับฟังหรือเจ้าของดวงชะตาเองก็ต้องมีวิจารณญาณที่ดีในการที่จะเชื่อมากน้อยเพียงใด โหราศาสตร์บอกความเป็นไปได้ในระดับหนึ่งแต่หนทางของการพ้นทุกข์อย่างแท้จริงนั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของบุคคลผู้นั้น ดังที่พระยาปริกษเวชการ ได้กล่าวไว้ว่า

... ความจริงการใช้ตำแหน่งของดวงดาวในท้องฟ้ามาเป็นหลักในการทำนายดวงชะตาของบุคคล และการพยากรณ์โชคเคราะห์ต่าง ๆ นั้น หาใช้ความหมายว่า ดวงดาวนั้นใช้อธิพลบันดาลให้เจ้าชะตาเป็นดังนั้นไม่ หากความหมายเพียงว่าดวงดาวเหล่านั้นเป็นเครื่องชี้ถึงวาสนาและโชคชะตาของเจ้าของดวงชาตานั้น ๆ เท่านั้น เจ้าของดวงชาตาย่อมมีอำนาจอิสระที่จะปรับปรุงตนเอง หรือกระทำตนให้เป็นผลดีผลร้ายแก่ตนต่อไปได้อีกเสมอ^{๑๗}

หลักของการพึ่งพากันระหว่างพระพุทธรูปและโหราศาสตร์ว่าจะต้องมีความเข้าใจในหลักของพระศาสนาในเรื่องของการกระทำทางไตรทวาร มองปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองและผลที่ได้รับที่ต้นเหตุ ใช้ทั้งสองศาสตร์ประกอบกันในการแก้ไข เพราะความรู้ในทางโหราศาสตร์เป็นส่วนที่มาเสริมให้บุคคลเข้าใจในแผนที่ชีวิตของตน มีการวางแผน มีการแก้ไขไปสู่จุดที่ดีได้ พระสงฆ์ที่มีความรู้ในด้านนี้สามารถแนะนำให้กับพุทธศาสนิกชนที่มาขอคำแนะนำได้โดยการแทรกธรรมะข้อควรปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธรูปศาสนา ให้บุคคลเกิดสัมมาทิฐิ มีสติ มีปัญญา ก็ถือว่าเป็นการเสริมกันไปในทางที่ดี

ในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ พบว่าการพึ่งพาพระพุทธรูปและโหราศาสตร์ในด้านการศึกษาและการพยากรณ์ตามหลักการโหราศาสตร์ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล คือ

^{๑๗} พระยาปริกษเวชการ, หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งไทรสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: มิตรสยามการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๔-๕.

การที่บุคคลรู้จักที่จะนำคำพยากรณ์ที่ได้รับมาปรับให้เข้ากับหลักธรรมของทางพระพุทธศาสนาเถรวาทได้ เพราะโหราศาสตร์บอกคนให้รู้ได้ถึงภูมิฐานกำเนิด หนทางที่ควรที่จะเลือกปฏิบัติตามความถนัด เหตุการณ์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นทั้งในทางที่ดีและทางที่เสื่อม โดยอาศัยคุณสมบัติของดาวพระเคราะห์ที่สถิตในดวงชะตา และองค์ประกอบทางโหราศาสตร์ที่มีในการพยากรณ์ โหราศาสตร์ช่วยคนได้ในระดับหนึ่งในการรู้จักตัวตนของตนเอง เพื่อทำความเข้าใจในแผนที่ของชีวิต เข้าใจในแผนที่กรรมของตนเอง เมื่อเข้าใจแล้ว จึงนำมาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมของพระพุทธองค์ ก็จะช่วยให้การดำเนินชีวิตมีทางเลือก อย่างถูกต้อง มีเหตุผลมากขึ้น เช่น ในดวงชะตาปรากฏให้เห็นถึงการประสบอุบัติเหตุ สูญเสียทรัพย์สิน เจ้าชะตาก็ต้องเพิ่มความมีสติ มีความรอบคอบ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ก็ช่วยให้ปลอดภัยไม่เสียชีวิต และทรัพย์สิน เป็นต้น

การที่บุคคลยังมีความเข้าใจที่ผิดในการแก้กรรมตามกระแสของสังคม มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ บางครั้งก็มีพระภิกษุเป็นผู้ประกอบพิธีให้นั้น ยังไม่ถูกต้องเสียทีเดียวในทัศนะของผู้วิจัย ถึงแม้จะเป็นการประกอบกุศล ทำให้จิตใจสบาย แต่ควรที่จะมีการศึกษา และทำความเข้าใจให้ดีในเรื่องของกรรม และการให้ผลของกรรม เพราะโชคดีหรือโชคร้ายที่เราได้ประสบอยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับอำนาจภายนอก หรืออำนาจดวงดาวใด ๆ เลย แท้จริงแล้ว ขึ้นอยู่กับผลกรรมที่เราได้สั่งสมไว้^{๑๘} จึงจะเกิดประโยชน์ เพราะพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าคือหนทางสายเอกของการพ้นทุกข์อย่างแท้จริง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาถึงผลของการวิจัยในเรื่องการพึ่งพากันระหว่างพระพุทธศาสนา และหลักการทางโหราศาสตร์ ของคนไทยในยุค ๔.๐ ด้วยหลักการของการบูรณาการการศึกษาแบบสหวิทยาการ สรุปผลได้ว่า การนำหลักในพระพุทธศาสนาเป็นฐาน และนำหลักการที่ถูกต้องของวิชาโหราศาสตร์มาส่งเสริมและขยายความหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ให้ผู้คนได้เห็นคุณค่าของคำสอนมากยิ่งขึ้นและมีเหตุผล อีกทั้งสอดคล้องกับวิถีความเป็นไปของชีวิตคนไทยที่ยังต้องพึ่งพาสิ่งที่เป็นกำลังใจ สิ่งที่คุณส่วนใหญ่ยังหาคำตอบหรือทางออกด้วยปัญญาของตนเองไม่ได้ หากผู้คนมีกำลังใจเข้มแข็ง และสติปัญญากล้าแกร่งเมื่อใด เมื่อนั้นผู้คนย่อมสามารถเลือกเฟ้นสิ่งที่เป็นแก่นแท้ชีวิตของตนเองได้

เมื่อบุคคลมีความยึดมั่นในหลักธรรมอย่างถูกต้องและมีความเข้าใจอย่างดีในหลักการของโหราศาสตร์ มีการปฏิบัติตนตามวิถีทางของชาวพุทธ อันประกอบด้วย ทาน ศีล ภาวนา อย่างสม่ำเสมอ

^{๑๘} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตวณฺโณ), *กฎแห่งกรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๓.

แล้วย่อมเป็นการพัฒนาตนได้ถูกต้องและมีธรรมเป็นสรณะอันเป็นที่พึ่งที่แท้จริง ส่วนการเข้าไปหาหมอดู เพื่อตรวจดวงชะตา หรือขอฤกษ์ยามจากพระภิกษุเพื่อความเป็นสิริมงคลนั้น เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความสบายใจ มีความมั่นใจมากขึ้น มีกำลังใจในการต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งบทบาทของหมอดูตอนนี้เป็นเหมือนผู้ให้คำปรึกษาชีวิตที่สำคัญและเหมือนนักจิตวิทยาที่ให้ผู้คนที่ได้ระบายทุกข์ใจของตนออกมา จนทำให้ความทุกข์เบาลง ช่องว่างนี้เองที่สังคมมองไม่เห็นและมักปฏิเสธโหราศาสตร์ ปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถปฏิเสธได้คือชาวพุทธมีความเชื่อมั่นในพระภิกษุมิค่อนข้างมาก ดังนั้นพระภิกษุฝ่ายคามวาสีจึงมีบทบาทในการเข้าถึงชุมชน พัฒนาและช่วยเหลือชุมชนให้มีความเจริญเป็นเหมือนนักสังคมสงเคราะห์ เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญมาแต่โบราณ เป็นสถาบันแห่งนักพัฒนาที่ใกล้ชิดและอยู่เคียงข้างประชาชนชาวพุทธมาโดยตลอด ดังนั้นพระภิกษุผู้มีความรู้ในศาสตร์ทุกแขนง รวมไปถึงโหราศาสตร์ จึงเป็นที่พึ่งของคนในสังคมอย่างปฏิเสธไม่ได้ และในขณะเดียวกันท่านยังคงศึกษาพระธรรมวินัย เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบทบาทตามที่กล่าวมาแล้ว

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

เรื่องการพึ่งพาระหว่างพระพุทธานุสา กับโหราศาสตร์และแนวการปฏิบัติของคนไทยในยุค ๔.๐ ผู้วิจัยได้เห็นข้อค้นพบที่เป็นแนวทางในการประสานประโยชน์ของทั้งสองศาสตร์นี้ให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ในด้านการปฏิบัติตนของชาวพุทธตามหลักพระพุทธานุสาอย่างถูกต้อง ประกอบด้วยพิจารณาญาณที่ดี มีเหตุผล มีความเข้าใจในกลไกและหลักการของวิชาโหราศาสตร์ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล หลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งอันเป็นหลักการพื้นฐานในด้านจิตวิทยาในประเด็นของความศรัทธา ความคาดหวัง การเกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นแนวคิดในการดำเนินชีวิต ด้วยทฤษฎีของการให้การปรึกษา (Counseling) ทักษะสำคัญของการให้การปรึกษา และคุณสมบัติของผู้ให้การปรึกษา จากการศึกษาพบว่าผู้ให้คำปรึกษา เปรียบเหมือนนักโหราศาสตร์ ที่เป็นผู้ที่ต้องรับฟังปัญหาพร้อมกับหาทางออกให้กับผู้มารับคำปรึกษาจึงควรใช้ทฤษฎีนี้ เมื่อนำมาประกอบในหลักของการแยกแยะการตอบปัญหาคือ หลักวิภาษวาท และความเป็นปรโตมิสะ เป็นกัลยาณมิตรที่ดีตามหลักพุทธธรรม เท่ากับเป็นการพึ่งพาอาศัยกัน ระหว่างพระพุทธานุสากับโหราศาสตร์ให้บุคคลเกิดความศรัทธาในพระศาสนา เข้าใจในหลักของโหราศาสตร์ มีความคาดหวัง มีปัญญาในการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเองในที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ด้านการปฏิบัติธรรมของคนไทยในยุค ๔.๐ ควรส่งเสริมให้มีหลักสูตรของพระพุทธานุสาในทุกระดับชั้นเรียน เป็นการบ่มเพาะความคิดในด้านศีลธรรม และจริยธรรม มีความเข้าใจในหัวใจของพระพุทธานุสาอย่างถูกต้องคือ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส ตัวอย่างของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นต้นแบบที่ดี นอกจากนั้นควรมีการส่งเสริมให้พระภิกษุที่มี

ความรู้ในการสอนการเจริญสมาธิในสถานปฏิบัติธรรมมีโอกาสดำเนินการได้ถ่ายทอด และมีกิจกรรมร่วมกับเยาวชน และพุทธศาสนิกชนอย่างต่อเนื่อง เช่นการจัดค่ายอบรมวิปัสสนา ก็มีพื้นฐานระยะเวลา ๑๐-๑๒ วัน มีไข่มุขมีแต่เฉพาะเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น

ด้านโหราศาสตร์ ควรมีองค์กรที่มีหมอดู หรือนักโหราศาสตร์ที่มีความรู้ในวิชานี้อย่างถูกต้อง มีจรรยาบรรณ มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะโหราศาสตร์ไทยได้รับการบรรจุเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ในด้านสาขาความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติ และจักรวาล ลำดับที่ ๘ อ้างอิงจากหนังสือ **มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๗** หน้า ๕ ดังนั้น โหราศาสตร์ จึงไม่เฉพาะแค่ดูโชคเคราะห์เท่านั้น แต่เป็นความรู้ที่แตกแขนงเป็นโหราศาสตร์การเมือง เศรษฐกิจ การแพทย์ ฯลฯ จึงสมควรมีการส่งเสริมในศาสตร์แขนงดังกล่าว เพื่อสามารถประเมินสถานการณ์ทางการดำเนินชีวิตได้ตลอดไปถึงการรักษาพยาบาล การให้ยา การแนะนำให้รับประทานอาหาร ตามธาตุเจ้าเรือนของผู้เป็นเจ้าของดวงชะตาซึ่งสืบทอดกันมาในหลายอารยธรรม เช่น อายูเวท ของอินเดีย แพทย์แผนไทย ที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียดต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน นับเป็นความก้าวหน้าทางการแพทย์ทางเลือก เป็นนวัตกรรมทางความรู้ ที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ยาทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว

บรรณานุกรม

- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). **เชื่อกันผิด รู้กรรม แก่กรรม**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์สวय, ๒๕๔๕.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวแอนด์-โฮม จำกัด, ๒๕๕๕.
- พระมหาบุญชู ธรรมโม (พลมน). “ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องดาราศาสตร์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา”. **คุขนิพนธ์พุทธศาสตร์คุขนิพนธ์บัณฑิตพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระมหาพรหม นิธิบุญยากร, รศ.ดร.. **พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พีปกรณ, ๒๕๕๗.
- พระยาปริรักษ์เวชการ. **หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: มิตรสยามการพิมพ์, ๒๕๓๕.
- พุทธทาสภิกขุ. **กรรมและการอยู่เหนือกรรม**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๙.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

วสิน อินทสระ. หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทยจำกัด, ๒๕๔๕.

Heidi Hayes Jacobs. *Interdisciplinary Curriculum: Design Implementation*. New York: Association for Supervision and Curriculum Development, 1989.